

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 11CoP/97/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2221201641
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 11. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Katarína Arnouldová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2022:2221201641.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Kataríny Arnouldovej a sudcov JUDr. Silvie Hýbelovej a Mgr. Fedora Benku, v právnej veci navrhovateľa: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XX, D., zastúpený: LÖWY & LÖWY s.r.o., advokátska kancelária so sídlom Slowackého 56, Bratislava, proti odporkyni (matke maloletého dieťaťa): A. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom F. XXX, zastúpená: JUDr. Tibor Szakál, advokát so sídlom Svätého Juraja 1386/36, Dunajská Streda, o určenie otcovstva a úpravu práv a povinností k maloletej G. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom ako matka, zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda, a o úpravu styku blízkej osoby s maloletou, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 25. januára 2022, č.k. 14Pc/5/2021-165 v spojení s opravným uznesením zo dňa 6. septembra 2022, č.k. 14Pc/5/2021-236, takto

rozhodol:

Odvolačný súd rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením v napadnutých výrokoch II. a III. **p o t v r d z u j e.**

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom, v spojení s opravným uznesením, súd prvej inštancie výrokom I. konanie v časti o určenie otcovstva a určenie rodičovských práv a povinností zastavil, výrokom II. vo zvyšnej časti návrh navrhovateľa zamietol a výrokom III. rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Svoje rozhodnutie vo výroku I. súd prvej inštancie právne odôvodnil aplikáciou ustanovenia § 90, § 91 ods. 1, § 94 ods. 1 Zákona o rodine a § 29 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len CMP), vo výroku II. svoje rozhodnutie právne odôvodnil podľa § 25 ods. 5, § 36 ods. 1 Zákona o rodine a vo výroku III. ustanovením § 53 CMP. Vecne súd dôvodil, že navrhovateľ sa návrhom, doručeným súdu dňa 21.04.2021, domáhal určenia otcovstva a rodičovských práv k maloletej G. B., keď napriek tomu, že v rodnom liste nie je uvedený ako otec (s matkou dieťaťa nie sú manželia a otcovstvo nebolo určené ani súhlasným vyhlásením rodičov pre odmietanie zo strany matky), nemá o svojom otcovstve k maloletej pochybnosti. Žiadal, aby súd jeho otcovstvo určil na základe tretej zákonnej domnienky v zmysle § 94 Zákona o rodine, keďže preukázateľne súžil s matkou dieťaťa v rozhodujúcom období a neexistujú okolnosti vylučujúce jeho otcovstvo. Uviedol, že s matkou sa bližšie spoznal v roku 2017, začali sa stretávať, intímne stykať a veľmi skoro sa rozhodli pre dieťa, avšak ešte počas tehotenstva sa ich vzťah rozpadol. O G. sa od narodenia starali ako rodičia, matka bola pri výchove prioritným rodičom, navrhovateľ ich pravidelne navštevoval, časom však jeho stretávaníu s dcérou začali byť kladené prekážky zo strany matky najmä potom, ako každý z nich nadviazal nový vzťah a aktuálne s

navrhovateľom matka nekomunikuje vôbec, dcéru nemal možnosť vidieť niekoľko mesiacov. Pritom ako biologický otec má záujem podieľať sa na výchove a starostlivosti o maloletú, má záujem vykonávať svoje rodičovské práva a plniť si rodičovské povinnosti. Odporkyňa nepoprela, že navrhovateľa poznala, išlo o krátkodobý vzťah, ktorý prerušila po zistení, že navrhovateľ je drogový závislý, poprela ich spoločné rozhodnutie mať spolu dieťa. Elektronickú komunikáciu s ním neprerušila z dôvodu, že sa ho bála, pretože po rozchode sa začal voči nej prejavovať surovo a vyhrážal sa jej okrem iného aj zabitím. Matka súdu uviedla, že v čase rozhodnom pre počatie G. už nebola v intímnom vzťahu s navrhovateľom, ale zblížila sa s H. E., jej terajším manželom, ktorého otcovstvo k maloletej G. bolo určené spoločným vyhlásením rodičov (čo vyplýva z predloženého rodného listu maloletej), v súčasnosti manželia spolu žijú aj vychovávajú ich dcéru G.. Navrhovateľ podľa odporkyňi svoj záujem o maloletú len predstiera, nie je pravdou, že by sa o G. mali s navrhovateľom spoločne starať od narodenia, keďže prakticky nikdy spolu nežili.

3. Keďže v priebehu konania matka a jej súčasný manžel spoločne vyhlásili, že sú rodičmi maloletej, čím došlo k určeniu otcovstva maloletej, preto za otca maloletej sa podľa § 91 ods. 1 Zákona o rodine považuje H. E. a je vylúčený postup podľa § 94 Zákona o rodine. Z uvedeného dôvodu navrhovateľ vzal späť svoj návrh na určenie otcovstva a určenie rodičovských práv a povinností k maloletej (v ktorej časti súd konanie podľa § 29 ods. 1 CMP zastavil), návrh však pozmenil a domáhal sa úpravy styku s maloletou podľa § 25 ods. 5 Zákona o rodine, z dôvodu, že k nej má postavenie blízkej osoby a vyžaduje si to spravodlivé usporiadanie práv. Súd prvej inštancie konštatoval, že nakoľko o zmenenom návrhu súd mohol rozhodovať na základe výsledkov doterajšieho konania, nebol dôvod pre nepripustenie zmeny návrhu (§ 28 CMP) a po vykonaní dokazovania o tomto návrhu rozhodol tak, že ho zamietol. Súd dôvodil, že určenie styku blízkej osoby s maloletým dieťaťom rozhodnutím súdu zákon podmieňuje kumulatívnym splnením troch podmienok a síce: (i) daná osoba má postavenie blízkej osoby v intenciách § 116 Občianskeho zákonníka, (ii) určenie styku je potrebné v záujme maloleteho dieťaťa a (iii) určenie styku vyžadujú pomery v rodine. Ak nie je splnená ktorákoľvek z uvedených podmienok, súd nemôže svojím rozhodnutím autoritatívne určiť styk s maloletým dieťaťom, a to ani v prípade, že skutočne ide o blízku osobu. Navrhovateľ sa v dokazovaní zameril na preukázanie svojho statusu ako blízkej osoby maloletej, a to jednak v dôsledku tvrdeného statusu biologického otca (na preukázanie ktorého navrhol vykonanie DNA testu) a tiež s ohľadom na faktický vzťah s maloletou (ktorý preukazoval najmä fotografiami a videami). Vo svojich vyjadreniach sa však nezaoberal dostatočne splnením ostatných dvoch podmienok, ktorými sú záujem dieťaťa a pomery v rodine. Preto súd vykonal dokazovanie výsluchom navrhovateľa, ktorým zisťoval, prečo sa navrhovateľ domnieva, že nariadenie styku v zmysle jeho návrhu je potrebné v záujme maloletej a prečo by si to mali vyžadovať pomery v rodine. Navrhovateľ uviedol, že dcéra je ľahko ovplyvniteľná, pričom už za otca označuje manžela odporkyne. Záujem maloletej nevie posúdiť, nevie ani, či by ho maloletá ešte vôbec spoznala. Nespochybil ani pomery v rodine a neuviedol žiadnu skutočnosť spočívajúcu vo vzťahových, sociálnych, finančných či iných pomeroch v rodine maloletej, pre ktorú by bolo potrebné nariadiť styk navrhovateľa s maloletou. Navrhovateľ svoje právo na styk s maloletou vyvodzuje z toho, že je jej biologickým otcom. Právna zástupkyňa navrhovateľa doplnila, že medzinárodná právna úprava akcentuje právo dieťaťa poznať svojho biologického otca, v danom prípade sociálne otcovstvo nekopíruje biologické otcovstvo, pričom návrh, ktorý navrhovateľ podal, je jediná možnosť ako si udržať kontakt s jeho maloletou dcérou.

4. Súd dôvodil, že nespochybňuje právo dieťaťa poznať svojho biologického otca. Toto právo však nemožno bez ďalšieho stotožňovať s právom pravidelného styku s maloletým dieťaťom, ktorého realizácia nevyhnutne predstavuje obmedzenie práv rodičov k maloletemu dieťaťu. Súd sa stotožnil so súdnym rozhodnutím, na ktoré poukázala kolízna opatrovníčka (R 63/1965), podľa ktorého pri rozhodovaní o tom, či a za akých podmienok možno uložiť rodičom strpieť, aby sa ich dieťa stýkalo s inou osobou, ktorá nežije s nimi v spoločnej domácnosti, ktorej dieťa nie je zverené do výchovy a ktorá nemá na styk s dieťaťom právny nárok, treba vychádzať z toho, že tu ide o obmedzenie rodičovských práv, ktoré môže súd vysloviť len z dôvodov uvedených v § 38 Zákona o rodine. Je tomu tak preto, že sú to práve a výlučne rodičia, ktorí majú rozhodujúcu úlohu vo výchove dieťaťa vo všetkých smeroch. Z vykonaného dokazovania súd nezistil, že by si nariadenie styku vyžadovali pomery v rodine (napr. že rodičia žijú trvalo neusporiadaným spôsobom života, že neplnia svoje rodičovské povinnosti, nezabezpečujú výchovu maloletej alebo im vo výkone ich rodičovských práv a povinností bráni závažná prekážka). Rovnako tak súd nemal za preukázané, že by malo byť v záujme dieťaťa nariadiť pravidelný styk s navrhovateľom a v takom rozsahu zároveň obmedziť práva rodičov maloletej. Ak by aj navrhovateľ bol biologickým otcom maloletej (čo dosiaľ nebolo preukázané), táto skutočnosť sama o sebe nepostačuje na to, aby

bolo možné považovať predmetné dve zákonné podmienky pre určenie styku s maloletou za splnené. Súd poukázal i na aktuálnu odbornú literatúru, ktorá v tejto otázke uvádza, že sú to rodičia, kto má prvotnú zodpovednosť za výchovu dieťaťa, teda v danom prípade odporkyňa ako matka a otec H. E.. Proti ich zhodnému stanovisku by mal súd autoritatívne rozhodnúť len vtedy, ak by to odôvodňovali skutočne výnimočné okolnosti prípadu. Toto však budú skôr výnimky v rozhodovaní, všeobecné pravidlo by skutočne malo rešpektovať vôľu rodičov (In. Pavelková, B.: Zákon o rodine. Komentár, 3. vyd., C.H. Beck, s. 150). Keďže súd nemal preukázané splnenie podmienok podľa § 25 ods. 5 Zákona o rodine, resp. § 36 ods. 1 Zákona o rodine (ide v zásade o identickú právnu úpravu pokiaľ ide o styk blízkej osoby s maloletým dieťaťom), konkrétne, že určenie styku navrhovateľa s maloletou je potrebné v záujme maloletej a že si to vyžadujú pomery v rodine, nemohol o návrhu rozhodnúť inak, než návrh zamietnuť a vzhľadom k uvedenému nebolo už v tomto konaní potrebné zisťovať, či navrhovateľ má vo vzťahu k maloletej postavenie blízkej osoby (rozhodnutie by bolo rovnaké aj ak by navrhovateľ bol skutočne biologickým otcom maloletej), a preto súd nevykonal dokazovanie smerujúce k potvrdeniu statusu navrhovateľa ako osoby blízkej, konkrétne test DNA, výsluch navrhovaných svedkov a oboznámenie súborov na navrhovateľom predloženom USB kľúči (fotografie, videá, elektronická komunikácia).

5. O trovách konania súd rozhodol podľa § 53 CMP, podľa ktorého v konaní vo veciach určenia rodičovstva môže súd priznať náhradu trov konania účastníkom, ktorí mali vo veci úspech, proti účastníkom, ktorí úspech nemali, ak to možno spravodlivo požadovať. V danom prípade súd bral do úvahy, že navrhovateľ v čase podania návrhu nemal vedomosť o tom, že rodičovstvo k maloletej bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov, pričom z predložených dôkazov možno usudzovať, že s maloletou mal vybudovaný určitý vzťah a nie je možné ani vylúčiť jeho biologické otcovstvo, keďže k súhlasnému vyhláseniu rodičov došlo až takmer 2 roky po narodení maloletej, čo nie je obvyklé. Preto považoval súd za spravodlivé, aby si každý z účastníkov trovy konania znášal sám.

6. Proti zamietajúcemu výroku tohto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľ. Namietal, že odôvodnenie je zmätočné a nepreskúmateľné, čo predstavuje zásah do práva navrhovateľa na spravodlivý súdny proces. Z odôvodnenia nie je zrejmé, prečo súd nepristúpil k vykonaniu testu DNA pokiaľ mal pochybnosti o otcovstve navrhovateľa k maloletej, hoci navrhovateľ v tomto smere predložil dostatočné množstvo, hoci nepriamych dôkazov, ktoré preukazujú jeho otcovstvo (sú tu dôkazy o tom, že v rozhodujúcom čase spolu navrhovateľ s matkou maloletej intímne žili, tiež dôkazy, že matka ho informovala o svojom tehotenstve i o pôrode maloletej). Z dokazovania tiež vyplýva, že matka a to aj v čase, keď už uzavrela manželstvo so svojim súčasným manželom a zároveň otcom uvedeným v rodnom liste, umožňovala navrhovateľovi aktívny styk s maloletou v mieste jej trvalého bydliska, na čo by v prípade, ak by navrhovateľ nebol otcom dieťaťa, neexistoval žiaden racionálny dôvod. Odvolateľ je toho názoru, že len potvrdenie biologického otcovstva testom DNA by zakladalo možnosť súdu pristúpiť ku skúmaniu ďalších zákonných dôvodov pre úpravu styku. Odôvodnenie neposkytuje žiadne vysvetlenie postupu súdu, ktorý najskôr posudzoval splnenie ostatných zákonných predpokladov § 25 ods. 5 Zákona o rodine bez toho, aby mal potvrdenú rozhodujúcu skutočnosť a síce, či je navrhovateľ vôbec blízkou osobou. Úvahy súdu sú bez zrejmej väzby na zistený skutkový stav a to pokiaľ ide o identifikáciu jednotlivých predpokladov pre úpravu styku s navrhovateľom.

7. Podľa názoru odvolateľa súd tiež vec nesprávne právne posúdil, vzhľadom na interpretáciu ust. § 25 ods. 5 Zákona o rodine v kontexte skutkových okolností, čo súvisí s neúplným a nesprávnym zistením skutkového stavu. Moderná spoločnosť sa vyvíja a mení a je sústavne konfrontovaná s novými situáciami, ktoré exaktne zákon neupravuje, avšak správnou interpretáciou právnej normy je možné ich pokryť. V okolitých štátoch sú zrejme situácie kolízie biologického a tzv. právneho resp. sociálneho rodičovstva, ktorou sa v podmienkach SR zaoberali už aj najvyššie súdne authority, riešili ale len prostriedky obrany biologického otca, pokiaľ otcovstvo bolo určené na základe druhej domnienky a je vylúčené, že otec určený na základe súhlasného vyhlásenia môže byť otcom maloletého dieťaťa (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 31.10.2017 sp.zn. 6 Cdo 224/2016). Je potrebné zamyslieť sa však aj nad interpretáciou ust. § 25 ods. 5 Zákona o rodine a to v prospech biologického otca, ktorý nie je zapísaný v rodnom liste maloletého tak, aby mal garantovaný aspoň minimálny rozsah práv a to za predpokladu, že má záujem o maloleté dieťa. Hoci otázka možnosti úpravy styku biologického otca nezapísaného v rodnom liste prostredníctvom ustanovenia § 25 ods. 5 Zákona o rodine, nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi NS SR ani ÚS SR riešená, zaoberal sa ňou Ústavný súd Českej republiky, ktorý v rozhodnutí sp.zn. II. ÚS 3122/16 zdôraznil, že nie je oprávnený realizovať novelizáciu zákona, avšak (čo je zásadné aj pre prejedávanú vec), ponúkol interpretáciu iných nástrojov v prospech biologického

otca, akým spôsobom docieľiť zachovanie vzťahu medzi maloletým dieťaťom a biologickým otcom, pričom z odôvodnenia predmetného rozhodnutia ÚS ČR je zrejmé, že otázka, ktorá je predmetom tohto konania, bola riešená aj v rozhodnutiach ESLP, ktorý vyzdvihol právo na kontakt biologického rodiča s dieťaťom, ktorý vyžaduje prísnu kontrolu, pretože existuje nebezpečenstvo, že rodinné vzťahy medzi malým dieťaťom a rodičom budú fakticky obmedzené (Görgulu proti Nemecku rozsudok zo dňa 26.02.2004, sťažnosť č. 74969/01 a Anayo proti Nemecku rozsudok zo dňa 21.12.2010, sťažnosť č. 20578/07). Ústavný súd Českej republiky konštatoval v intenciách judikatúry ESLP, že biologický otec nemôže byť úplne vylúčený zo života vlastného dieťaťa, ibaže by k tomu existovali dôležité dôvody vyplývajúce z najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa. Ďalej odvolateľ uviedol, že slovenská a česká právna úprava sú totožné v tom, že ani v jednom prípade nie je biologický otec aktívne legitimovaný na podanie návrhu na zapretie otcovstva voči právnemu otcovi. Ústavný súd ČR konštatuje, že zostáva podstatnou otázkou možnosť kontaktu biologického otca s dieťaťom, ku ktorému sa tento biologický otec hlási. ESLP aj vo vyššie citovaných rozhodnutiach zdôrazňuje, že z článku 8 Dohovoru vyplýva povinnosť skúmať, či je v najlepšom záujme maloletého dieťaťa umožniť biologickému otcovi založiť k dieťaťu vzťah a to aj priznaním práva na styk. Významný je však záver Ústavného súdu ČR, ktorý bol v rozhodnutí vyslovený a ktorý je aplikovateľný aj na prejednávajúcu vec a síce, že z judikatúry ESLP musí mať domnelý biologický otec možnosť dosiahnuť styk s maloletým dieťaťom, o ktorom tvrdí, že je jeho dieťaťom. Vzhľadom na uvedené je preto interpretácia prvoinštančného súdu, pokiaľ ide o ust. § 25 ods. 5 Zákona o rodine, nesprávna rovnako ako jeho právny názor poukazujúci na R 63/1965, keďže tento je podľa názoru odvolateľa vo viacerých rozhodnutiach Ústavného súdu SR prekonaný. Ústavný súd SR konštatoval, že: „Úprava styku rodičov s ich maloletými deťmi nevedie k obmedzeniu práv rodičov, ale prostredníctvom tejto úpravy prispieva k ich garancii, preto nemôže byť v nesúlade s čl. 41 ods. 4 Ústavy, pričom štát zasahuje do úpravy styku rodičov s dieťaťom len v špecifických neštandardných situáciách, v prípadoch keď sa rodičia o styku nedohodnú. Úprava styku maloletého dieťaťa s blízkymi osobami zomrelého manžela podľa § 36 ods. 2 Zákona o rodine, vyjadruje záujem štátu na udržaní rodinných vzťahov aj s blízkymi osobami po zomrelom rodičovi. Úprava styku v súlade s týmto ustanovením preto nemôže byť v rozpore s čl. 41 ods. 4 Ústavy, keďže neobmedzuje rodičovské práva, len garantuje právo dieťaťa na styk aj s blízkymi osobami po nebohom rodičovi“. Súd teda s poukazom na uvedené vzhľadom na okolnosti v prejednávanej veci nesprávne interpretoval § 25 ods. 5 Zákona o rodine a vec nesprávne právne posúdil. Nevykonal ďalšie navrhované dôkazy, ktoré by boli jednoznačne spôsobilé preukázať, že je v záujme maloletej úprava aspoň minimálneho kontaktu s navrhovateľom. Je nepochybne v záujme maloletej a jej zdravého vývinu, aby v jej živote vystupovala osoba, s ktorou má genetickú väzbu a teda biologicky podobné črty osobnosti. Tento záujem je podľa názoru navrhovateľa daný. Zároveň poukazuje aj na čl. 5 najmä písmeno f) a h) Zákona rodine, ktoré upravujú kritériá pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa, medzi ktoré sa zaraďujú podmienky na zachovanie identity dieťaťa a rozvoj schopností a vlôh dieťaťa, ako aj podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami. Navrhovateľ sa teda domáha ako blízka osoba z dôvodu svojho postavenia ako biologického otca a vzťahu, ktorý si medzi sebou vytvorili od narodenia maloletej, úpravy styku s maloletou G. každú druhú sobotu v čase od 14.00 hod. do 16.00 hod., čo zodpovedá minimálnemu štandardu a zachovaniu elementárnych väzieb.

8. Odporkyňa v písomnom vyjadrení k podanému odvolaniu považovala napadnutý rozsudok za správny. Uviedla, že odvolanie obsahuje tvrdenia recyklované z iného podania, keď okrem iného sa v ňom tvrdí, že „sa týmto podáva odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V zo dňa 15.5.2020 č. k. 22P/131/2019 čo do výroku v bodoch II., IV., V.“, hoci v danom prípade ide o rozsudok Okresného súdu v Dunajskej Strede, ktorý má výroky I. až III, navyše odvolateľ sa v podanom odvolaní označuje ako žalovaný, hoci vystupuje v postavení navrhovateľa, odvolanie je teda zmätočné a nepreskúmateľné. Poukázala ďalej na znenie § 94 ods. 1 Zákona o rodine, ktoré vzhľadom na okolnosti danej veci vylučuje testy DNA, ktorých sa v odvolaní navrhovateľ domáha, a preto jeho tvrdenie o jeho tzv. biologickom otcovstve zostáva jednostranným, nepotvrdeným tvrdením, vrátane falošnosti jeho tvrdenia, že má byť blízkou osobou maloletej G.. Slovenský právny poriadok žiadnu „duálnosť otcovstva“ nepozná, preto ako sa správne konštatuje v samotnom odvolaní, táto otázka nebola riešená v praxi najvyšších súdnych autorít. Mechanická aplikácia jurisdikcie čo i susedného spriateleneho štátu nemusí byť vždy automaticky prijateľná vzhľadom na iné historické a kultúrne súvislosti vývoja toho ktorého štátu. Odporkyňa opätovne poukazuje na podmienky, za splnenia ktorých Zákon o rodine v § 25 ods. 5 umožňuje súdu upraviť styk dieťaťa s blízkymi osobami, pričom v konaní neboli produkované žiadne dôkazy, ktoré by potvrdzovali záujem dieťaťa na kontaktoch s navrhovateľom, a že si takéto rozhodnutie vyžadujú pomery v rodine, už len z tohto dôvodu musí súd jeho návrh zamietnuť a nie je dôvod

na vykonávanie ďalšieho dokazovania, keď navyiac nie je potvrdené, že by navrhovateľ bol blízkou osobou a zostáva to iba jeho nepodloženým tvrdením vrátane údajného vzťahu, ktorý si mal vraj s maloletou vytvoriť. K problematike neočakávaných, zriedkavých a nevítaných návštev navrhovateľa a celkove k osobe navrhovateľa, jeho agresívnemu vystupovaniu a povesti narkomana, ktoré bolo podrobne vo vyjadrení odporkyne popísané, sa navrhovateľ ani nevyjadril, ani ho nepoprel. Navrhla preto, aby odvolací súd buď odvolanie odmietol, alebo rozhodnutie ako vecne správne potvrdil a zaviazal žalovaného k náhrade trov konania vo výške 100 %.

9. Navrhovateľ v odvolacej replike bol tohto názoru, že z jeho odvolania je celkom jednoznačne zrejmé proti akému rozhodnutiu a v akom rozsahu odvolanie podal. Pokiaľ ide o vecné dôvody, pridržoval sa obsahu podaného odvolania, k okolnostiam týkajúcim sa otcovstva navrhovateľa sa vyjadril už v priebehu konania, rovnako ako k otázke svojho postavenia vo vzťahu k maloletej, uviedol rozhodujúce skutočnosti, pre ktoré je vylúčené, že by H. E. bol biologickým otcom maloletej, pričom zdôraznil, že pokiaľ matka tvrdí opak, mohla v tejto otázke akékoľvek pochybnosti vyvrátiť predložením testu DNA. Spis obsahuje množstvo dôkazov potvrdzujúcich blízky vzťah navrhovateľa s maloletou, pričom navrhovateľ opätovne popiera, že by bol agresívny a tiež, že by mal povest' narkomana (v oboch prípadoch ide len o ničím nepodložené tvrdenie matky). Navrhovateľ v podanom odvolaní výslovne poukázal na riešenie prípadov kolízie medzi biologickým a právnym otcovstvom, pričom nejde o žiadnu duálnosť otcovstva, ale o kolíziu. Argumentáciu relevantným rozhodnutím Ústavného súdu ČR aj s podrobným právnym rozborom použil navrhovateľ z dôvodu totožnosti slovenskej a českej právnej úpravy, ako aj z dôvodu totožných dejinných a kultúrnych súvislostí vývoja týchto štátov. Je úplne irelevantné, či dieťa žije v usporiadanej rodine, pretože v danom prípade je nevyhnutné skúmanie postavenia navrhovateľa a maloletej G. a interpretácia ust. § 25 ods. 5 Zákona o rodine v zmysle záveru, že aj podľa judikatúry ESLP musí mať domnelý biologický otec možnosť dosiahnuť styk s maloletým dieťaťom, o ktorom tvrdí, že je jeho dieťaťom.

10. Odporkyňa v odvolacej duplike rovnako zotrvala na svojich doterajších vyjadreniach. Opätovne poukázala na znenie § 25 ods. 5 Zákona o rodine s tým, že i v prípade naplnenia všetkých zákonných dôvodov je ponechané na úvahu súdu, či upraví styk dieťaťa aj s blízkou osobou. Pokiaľ navrhovateľ tvrdí, že je úplne irelevantné, či dieťa žije v usporiadanej rodine, je na veľkom omyle. Zo znenia citovaného ustanovenia je jednoznačné, že jednou zo zákonných podmienok úpravy styku je „ak to vyžadujú pomery v rodine“ a práve usporiadanosť rodiny v prejednávanej veci odstraňuje pochybnosti o tom, či si vydanie takejto súdnej úpravy vyžadujú pomery v rodine. Navrhovateľ neprodukoval žiadne dôkazy, ktoré by vylučovali usporiadanosť rodiny, pričom samotné jeho odvolanie obsahuje konštatáciu o tom, že maloleté dieťa v usporiadanej rodine žije. Podľa názoru odporkyne v priebehu konania neboli produkované žiadne dôkazy, ktoré by potvrdzovali záujem dieťaťa na kontaktoch s navrhovateľom, ani žiadne dôkazy, že si takéto rozhodnutie súdu vyžadujú pomery v rodine. Materiály predkladané navrhovateľom ako údajné dôkazy o jeho vzťahu s maloletou sú v skutočnosti dôkazom o jeho narcistickej povahe a sledoval ním svoje obchodné ciele, ako to matka uviedla už v pôvodnom vyjadrení. Navrhovateľ má neustále existenčné ťažkosti ako požívateľ omamných látok a nevedel (či nemal záujem) sa zamestnať, požičoval si a pod., pričom nahliadnutím do registra úpadcov je možné zistiť, že bol vedený ako dlžník v registri úpadcov. K problematike neočakávaných, zriedkavých, nikým nevítaných návštev navrhovateľa, ktoré v skutočnosti sledovali iné, než dnes ním vyhlasované ciele, sa navrhovateľ ani nevyjadril, ani ich nepoprel.

11. Kolízny opatrovník považoval odvolanie za nedôvodné a navrhol napadnuté rozhodnutie potvrdiť.

12. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie podala včas oprávnená osoba (§ 359 a § 362 ods. 1 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 355 ods. 1 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 (a contrario) CSP preskúmal vec v rozsahu určenom ustanovením § 65 a § 66 CMP a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok je správny a treba ho potvrdiť.

13. Predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie správnosti postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým zamietol návrh navrhovateľa na úpravu styku s maloletou (výrok II) a závislý výrok o trovách konania (výrok I).

14. Odvolací súd po preskúmaní veci zistil, že súd prvej inštancie pred rozhodnutím vo veci samej vykonal všetky dôkazy významné pre rozhodnutie, v súlade s ustanovením § 191 Civilného sporového poriadku tieto dôkazy náležite vyhodnotil a s jeho záverom, že neboli splnené podmienky pre navrhovanú úpravu styku navrhovateľa s maloletou, sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožňuje. Dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie sú dostatočne zrozumiteľné a jasné, majúce oporu vo vykonanom dokazovaní, ako aj v platných právnych normách aj súdnej praxi. Odvolací súd sa s odôvodnením súdu prvej inštancie vysloveným v napadnutom rozhodnutí v celom rozsahu stotožňuje a na tieto v plnom rozsahu poukazuje, pričom navrhovateľ ani v priebehu odvolacieho konania neuviedol žiadne také relevantné skutočnosti, ktoré by mohli mať za následok iné rozhodnutie o jeho návrhu na úpravu styku s maloletým dieťaťom. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a vzhľadom na odvolaciu argumentáciu navrhovateľa dopĺňa však odvolací súd nasledovné:

15. Odvolateľ vytyka súdu, že vec nesprávne právne posúdil z dôvodu nesprávnej interpretácie ust. § 25 ods. 5 Zákona o rodine, odvoláva sa na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky a judikatúru ESLP, v zmysle záverov ktorých musí mať domnelý biologický otec možnosť dosiahnuť styk s maloletým dieťaťom, o ktorom tvrdí, že je jeho dieťaťom.

16. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Odvolací súd však v prejednávanej veci uvedené pochybenie súdu nezistil. Tak ako správne podotkol už navrhovateľ, otázka možnosti úpravy styku biologického otca, ktorý nie je uvedený v rodnom liste dieťaťa, prostredníctvom ustanovenia § 25 ods. 5 Zákona o rodine, nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi najvyšších súdnych autorít SR riešená, a v ich doterajšej judikatúre nebol vyslovený žiadny právny názor k otázke kolízie biologického a právneho rodičovstva, ktorý by pre súd mal byť v tejto veci závažný. Rozhodnutia ESLP, ktoré sa uvedenou problematikou zaoberali, síce zdôrazňujú význam biologického rodičovstva, avšak aj pri posudzovaní práv na zachovanie vzťahu maloletého dieťaťa s biologickým otcom zostáva vždy rozhodujúci záujem dieťaťa na takomto vzťahu, ktorý musí byť skúmaný ako primárny faktor. Inak povedané, status biologického rodiča nemá sám osebe za následok jeho nárok na zachovanie vzťahu s maloletým dieťaťom, i keď mu umožňuje uchádzať sa o takéto zachovanie vzťahu, toto však výlučne za predpokladu, že by to bolo v záujme maloletého dieťaťa. Vychádzajúc z uvedeného, správne postupoval prvoinštančný súd, keď na vec aplikoval § 25 ods. 5 Zákona o rodine, ktoré ustanovenie podľa názoru odvolacieho súdu aj správne vyložil, pričom jeho výklad je tiež v súlade s rozhodovacou činnosťou ESLP i medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

17. Podľa § 25 ods. 5 Zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a ak to vyžadujú pomery v rodine, súd môže upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami.

18. Blízkou osobou v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich druhá z nich dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu. Príbuznými v priamom rade - v priamom pokolení sú pritom priami predkovia a priami potomkovia.

19. Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

20. Vyššie citované zákonné ustanovenia potom umožňujú súdu upraviť styk maloletého dieťaťa s inou osobou než rodičom len za kumulatívneho splnenia všetkých troch podmienok zakotvených v § 25 ods. 5 Zákona o rodine a síce, ak ide o osobu majúcu status blízkej osoby, súčasne ak je preukázané, že takáto úprava bude v záujme dieťaťa a zároveň si to vyžadujú pomery v rodine.

21. V prejednávanej veci odvolací súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého rozhodnutia, odvolania navrhovateľa a ostatných vyjadrení podaných v odvolacom konaní, ako aj celým obsahom spisového materiálu dospel k zhodnému záveru ako prvoinštančný súd a síce, že neboli splnené hmotnoprávne podmienky pre úpravu styku maloletej s navrhovateľom.

22. Tak ako správne uviedol prvoinštančný súd, ak nie je splnená ktorákoľvek z podmienok uvedených v § 25 ods. 5 Zákona o rodine, súd nemôže svojím rozhodnutím autoritatívne rozhodnúť o stretávaní tretej osoby s maloletým dieťaťom. Bolo preto nutné najskôr vyhodnocovať, či sú splnené ostatné podmienky, pretože bez ich preukázania by prípadné biologické väzby boli pre rozhodnutie bez právneho významu. Odvolací súd nesúhlasí s názorom odvolateľa, že len potvrdenie biologického otcovstva testom DNA by zakladalo možnosť súdu pristúpiť ku skúmaniu ďalších zákonných dôvodov pre úpravu styku. Práve naopak, dôvodné bolo vyhodnotiť najskôr to, či je naplnená podmienka, že úpravu styku s navrhovateľom vyžaduje záujem maloletej G. (a túto bolo možné z vykonaného dokazovania ustáliť aj bez znaleckého dokazovania na rozdiel od skúmania genetickej väzby s navrhovateľom), pričom pre výsledok konania má práve zodpovedanie uvedenej otázky kardinálny význam.

23. Správne súd prvej inštancie poukázal na to, že navrhovateľ sa v dokazovaní zameriaval na preukázanie svojho statusu ako blízkej osoby maloletej, avšak nebolo v konaní preukázané naplnenie ostatných dvoch podmienok, ktorými sú záujem dieťaťa a pomery v rodine, preto jeho návrh nemohol byť úspešný. Záujem dieťaťa na stretávaní s navrhovateľom videl navrhovateľ v podstate iba v genetických väzbách. Tak, ako bolo odvolacím súdom uvedené už vyššie, samotná uvedená skutočnosť by na úspešnosť jeho návrhu nepostačovala.

24. Prijatím Dohovoru o právach dieťaťa sa jednotlivé štáty zaviazali, že ich činnosť bude v súlade s najlepším záujmom dieťaťa a ostatnými článkami Dohovoru. Deti, na rozdiel od dospelých, nemajú možnosť za svoje práva bojovať, svoje práva uplatňovať a vyžadovať žiadnym legitímnym spôsobom, preto deti potrebujú ochranu a špeciálnu starostlivosť, ktorú im poskytujú okrem iného aj súdy v konaniach týkajúcich sa starostlivosti o maloletých. Hoci v zmysle Dohovoru aj maloleté dieťa má právo povedať svoj názor vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v prejednávanej veci s ohľadom na vek dieťaťa a okolnosti prípadu nebolo namieste zisťovať názor maloletej G. a súd preto musel posudzovať najlepší záujem maloletej z iných dôkazov (najmä výsluchu účastníkov konania, doložených listinných dôkazov, fotodokumentácie a pod.), ktoré aj vykonal. Z tohto dokazovania bolo spoľahlivo zistené, že maloletá G. žije s oboma rodičmi v harmonickej rodine s matkou a otcom, je o ňu zo strany rodičov po všetkých stránkach dobre postarané a navrhovateľa s najväčšou pravdepodobnosťou už vôbec nepozná. Je treba konštatovať, že ak aj v ranom detstve malo dieťa s navrhovateľom vybudované určité citové väzby v dôsledku jeho návštev v domácnosti matky dieťaťa, tieto už v súčasnosti neexistujú a vzhľadom na útlý vek dieťaťa, počas ktorého sa návštevy uskutočňovali, je možné dôvodne sa domnievať, že maloletá si na navrhovateľa už nepamätá, nemožno preto nijako usudzovať na prípadnú citovú ujmu z dôvodu absencie navrhovateľa v živote maloletej. Sám navrhovateľ súdu uviedol, že ani nevie, či by ho maloletá ešte vôbec spoznala. Je teda zrejmé, že žiadne blízke citové väzby medzi nimi, ktoré by bolo potrebné udržiavať neexistujú a záujem maloletej na stretávaní s navrhovateľom nevyplýva potom ani z ničoho iného, čo v konaní vyšlo najavo.

25. Berúc do úvahy zistený skutkový stav, odvolací súd sa domnieva, že vyhovením návrhu na úpravu pravidelných stykov navrhovateľa s dieťaťom by došlo k zásahu do práv a právom chránených záujmov maloletej G.. Odvolací súd pripomína, že v záujme maloletého dieťaťa je predovšetkým jeho zdravý psychický a fyzický vývoj, a tento musí súd skúmať zo všetkých hľadísk. Netreba zdôrazňovať, že tomuto záujmu musia ustúpiť aj prípadné práva a záujmy ostatných účastníkov. Navrhovateľom tvrdený prínos, spočívajúci v prítomnosti osoby v jej živote, s ktorou má genetickú väzbu a teda biologicky podobné črty osobnosti, je zanedbateľný v porovnaní s negatívnymi dôsledkami prítomnosti takejto osoby v živote maloletej G.. Odvolací súd je toho názoru, že stretávanie s navrhovateľom je spôsobilé narušiť harmóniu v rodine, vyvolávať napätie a konflikty medzi navrhovateľom a rodičmi, ktoré konflikty by celkom nepochybne zasiahli aj maloletú. Odvolací súd ďalej zdôrazňuje, že navrhovateľ maloletej G. (i keby sa preukázalo, že je jej biologickým otcom) nechýba, je šťastná a žije s matkou a otcom v usporiadanej rodine, ktorá pre ňu vytvára vzor a pevný základ pre budovanie jej vlastných rodinných vzťahov v dospelosti. Styk s navrhovateľom by mohol byť nebezpečný pre zdravý osobnostný rozvoj maloletej, ktorej predstavy o rodinných vzorcoch by boli systematicky nabúravané, resp. skresľované. Vstup navrhovateľa (ktorý tvrdí, že je biologickým otcom dieťaťa) do života maloletej totiž odporuje spoločensky uznávanému rodinnému vzorcu, podľa ktorého každé dieťa má jedného otca a jednu matku. Stretávanie s navrhovateľom by preto nepochybne skomplikovali maloletej vnímanie rodinných vzťahov, a boli by spôsobilé podkopať stabilitu a psychickú rovnováhu dieťaťa, keďže dieťa by žilo s vedomím, že je niekoľko osôb, ktoré sú jeho otcami. Toto je veľmi výrazný zásah do integrity dieťaťa, čo je v priamom rozpore s Dohovorom o právach dieťaťa. Stretávaním maloletej s navrhovateľom by mohol byť

destabilizovaný vzťah maloletej k jej otcovi H. E. a mohlo by dôjsť k spochybnovaniu významu jeho roly v živote dieťaťa, čo rovnako nie je v záujme dieťaťa.

26. Žiada sa doplniť, že pokiaľ navrhovateľ videl pochybenie súdu v nevykonaní dokazovania ohľadom jeho biologického otcovstva, odvolací súd uvádza, že táto námietka dôvodná nie je a dôvod vyplýva už z uvedeného vyššie. Navrhovateľ by dokazovaním analýzou DNA len získal istotu, či je alebo nie je biologickým otcom, čo je však vzhľadom na predmet tohto konania a výsledky ostatného dokazovania bez akéhokoľvek významného vplyvu na výsledok konania. Ak by sa tvrdenie navrhovateľa preukázalo, toto zistenie samo osebe nie je podľa slovenského právneho poriadku dôvodom na úpravu styku navrhovateľa s maloletou. Právny poriadok Slovenskej republiky nevyklučuje síce možnosť, aby sa ten, kto o sebe tvrdí, že je biologickým otcom maloletého dieťaťa, domáhal úpravy styku s maloletým dieťaťom, avšak výlučne za súčasného splnenia všetkých podmienok, ustanovených v § 25 ods. 5 Zákona o rodine, ktoré však preukázané neboli. Nebol preto žiadny dôvod vykonávať dokazovanie na zistenie, či skutočne je navrhovateľ biologickým otcom dieťaťa, keďže predmetom tohto konania nie je určenie otcovstva, ale úprava styku blízkej osoby s maloletým dieťaťom, pričom ako bolo už uvedené vyššie, ani status biologického otca nezaručuje úspešnosť navrhovateľom podaného návrhu, pretože biologická väzba nepostačuje na prijatie záveru, že budovanie ich kontaktu je pre maloletú želané, alebo je v jej záujme. Odvolací súd opätovne zdôrazňuje, že v konaní má kľúčový význam najlepší záujem maloletého dieťaťa a až vtedy a jedine vtedy, ak by bol preukázaný záujem maloletej na stretávaní s navrhovateľom, mohol byť tento úspešný, čo sa však nestalo. Právne stabilizovaný osobný stav maloletej G. a zachovanie harmonickej rodiny je v tomto prípade jej prvoradým záujmom chráneným Dohovorom o právach dieťaťa.

27. Vedený týmito úvahami posúdil odvolací súd námietky odvolateľa v celom rozsahu ako neopodstatnené, pretože súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav veci, vykonané dôkazy správne vyhodnotil a vec i správne právne posúdil, pričom k žiadnemu zásahu do práva navrhovateľa na spravodlivý súdny proces nedošlo. Odvolací súd sa plne stotožňuje so záverom prvoinštančného súdu, že v danom prípade nie sú splnené zákonné predpoklady pre úpravu styku navrhovateľa s maloletou G. a to v žiadnom, ani minimálnom rozsahu, pretože takéto rozhodnutie by bolo v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa, preto napadnutý rozsudok podľa § 387 ods. 2 CSP z dôvodu vecnej správnosti potvrdil.

28. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 52 CMP. Odporkyňa síce žiadala priznať jej proti navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania, avšak odvolací súd pripomína, že konanie o určenie otcovstva bolo právoplatne zastavené (v tejto časti odvolanie podané nebolo), preto predmetom odvolacieho konania bola už iba úprava styku a nejde teda o prípad upravený v § 53 CMP, preto o trovách konania rozhodol v súlade s § 52 CMP.

29. Uvedený rozsudok bol v senáte prijatý pomerom hlasov 3:0, teda jednohlasne.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).
Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak
sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).